

Narrative Analysis of Ukraine Crisis; Contrasting Narratives and Counter-Narratives

Arsalan Ghorbani Sheikhneshin¹

Professor, Department of International Relations, Faculty of Law and Political Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran

Hamid Ahmadinejad

Postdoctoral Researcher in International Relations, Faculty of Law and Political Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran

(Date received: 25 June 2023 - Date approved: 29 November 2023)

Abstract

Introduction: Analyzing and interpreting a narrative can provide insight into the occurrence of an event, its causes, and its nature. Therefore, it can be said that narratives are a way to understand events. Narratives can be based on fact or fiction, but they help people make sense of the world through stories about themselves and others. This highlights the importance of narratives in shaping actions in the world. From this point of view, the current crisis in Ukraine can be seen as a story in which both Russia and Ukraine are trying to present their narratives of the history, causes, and methods of their conflict. The purpose of this research is to examine the narrative dimensions of this crisis from the point of the view of Putin and Zelensky, who are its main narrators. To achieve this, data will be collected and then analyzed from the statements of the leaders of Russia and Ukraine.

Research question: The question of the article based on the relationship between the narrative and the dynamics of contradiction is: what factor has made the crisis in Ukraine prolonged and inevitable?

Research hypothesis: hypothesis is that conflicting narratives as incompatible ideological and identity beliefs by the leaders of Russia

---

1. E-mail: ghorbani@khu.ac.ir (Corresponding Author)

and Ukraine is the inevitable ground of the conflict and has become one of the long-term crises.

Methodology and theoretical framework: The theoretical approach of the article is narrative analysis. The reason for choosing this theory is that narratives shape our understanding of ourselves and even create the physical world. The research method for this article is qualitative content analysis. In this method, the main concepts of the subject are extracted based on the selected theoretical approach. In the next step, these concepts are interpreted as research data by referring to the words and opinions of Putin and Zelensky as the ruling elite. This method is a good way to achieve the research goal because it seeks to understand the opinion and infer the specific characteristics of a crisis.

Results and Discussion: Certainly, the history of the Ukraine crisis dates back to the end of the Soviet Union in 1991. But the turning point and the beginning of the conflict of this crisis was in early 2014, after the annexation of Crimea to Russia. Although this annexation was the beginning of a military conflict, on the political side, the first friction was caused by Viktor Yanukovich decision against Ukraine's agreement with the European Union in 2013. Since then, political movements in favor of a nationalist approach to opposing Russian influence led to a period of protests against Yanukovich government and ultimately to his ouster from power in 2014. After this period, Ukraine's tendency towards the West increased the tension between this country and Russia. Therefore, in the post- Soviet period, while Ukraine was following policies to consolidate its independence, the Russian Federation sought to control Soviet geography, which was defined as the foreign country close to the Russian Federation. These foreign policy goals, carried out by the two countries, have caused security duality against each other and the emergence of some crises. In defining this security dilemma, the narrative of the elites of these two countries has always played a fundamental role. Narratives are often used by the ruling elite to incite society and resort to war and violence against others. In addition to the reconstructing the identities that make conflict possible, another key condition in the escalation of conflict, is the role of elites who mobilize identities and narratives for

war. According to this role of leaders, Putin's narrative of preventive war, removal of threats and nationalism, delegitimization, negativity and victimization have formed the three elements of his narrative to legitimize and justify the attack on Ukraine, while Zelensky, on the other hand, in response to Putin's narrative, has presented an opposite narrative of inversion, marginalization, and contradiction and has declared his narrative fictional.

Conclusion: The narratives of Russia and Ukraine have been formed in such a way that these narratives do not allow for mutual understanding or a short-term solution to the crisis, and that only a tragedy or miracle can end the war. Consequently, as long as the conflicting narratives remain unchanged and less conflicting narratives replace them, even if the current crisis temporarily subsides, it is still waiting to happen again. The structure of both sides' narratives shows that Putin's story is based on both material elements and normative-identity, but the dominant and provocative narrative is based on material and geopolitical elements. On the other hand, Ukrainian narratives have a normative and identity nature due to their connection with Western narratives and formation against Russian narratives.

Keywords: Narrative, Counter-Narratives, Ukraine, Putin, Zelensky.

تحلیل روایی بحران اوکراین؛ تقابل روایت‌ها و پادروایت‌ها^۱

ارسلان قربانی شیخ‌نشین^۲

استاد، روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

حمید احمدی‌نژاد

پژوهشگر پسادکتری روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۰۴ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۸)

چکیده

مراجعه به روایت راویان از راه‌های شناخت علت‌های یک رویداد است. این روش به‌ویژه برای فهم درگیری‌های تاریخی و منازعه‌های شدید که بیشتر، بحران تعریف می‌شوند، قابلیت و کارایی دارد. در این نوشتار با ترسیم منازعه روسیه و اوکراین به‌عنوان داستانی روایی، به‌دنبال تبیین این بحران از مسیر باورهای روایی رهبران دو کشور هستیم. پرسش این نوشتار بر پایه ارتباط میان روایت و پویایی تضاد این است که چه عاملی ناگزیر و طولانی‌بودن بحران اوکراین را به‌وجود آورده است؟ با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی جهت‌دار این فرضیه را به آزمون می‌گذاریم که تضاد روایت‌ها به‌عنوان باورهای هویتی ناسازگار از سوی رهبران روسیه و اوکراین، زمینه اجتناب‌ناپذیر بودن منازعه و قرارگرفتن آن در شمار بحران‌های طولانی‌مدت را به‌وجود آورده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که جنگ پیشگیرانه، تهدیدزدایی و ملت‌گرایی به ترتیب با سه روایت مشروعیت‌زدایی، منفی‌سازی و قربانی‌سازی عناصر داستان پوتین برای توجیه حمله به اوکراین را شکل داده است که در سوی مقابل، زلنسکی با پادروایت‌های معکوس‌سازی، حاشیه‌رانی و غیریت‌سازی، روایت پوتین را داستانی غیرواقع نشان داده است. تبدیل منازعه دو کشور به بحران اجتناب‌ناپذیر امروزی و پیش‌بینی‌پذیر نبودن سرانجام آن، نتیجه همین تقابل روایی بوده است.

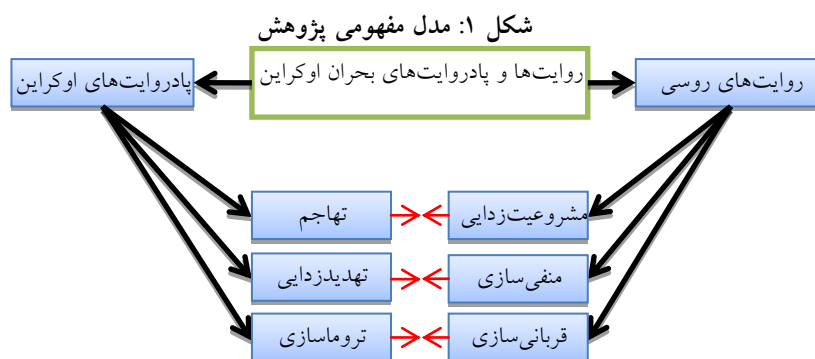
واژگان اصلی: روایت، پادروایت، اوکراین، پوتین، زلنسکی.

۱. این پژوهش با حمایت صندوق پژوهشگران و فناوران کشور انجام شده است.

۲. نویسنده مسئول: ghorbani@khu.ac.ir

مقدمه

روایت‌ها راهی برای فهم رویدادها از دیدگاه بازیگرانی است که در آن رویداد دخالت دارند. این روایت‌ها گاه ریشه در واقعیت داشته و گاهی ساخته می‌شوند، ولی نکته این‌جاست که هرکدام از این‌ها که باشد در زمان مناسب با انتخاب از سوی نخبگان حاکم پاسخ‌گوی نیازهای جامعه و دولت خواهند بود. مردم با داستان‌هایی که دربارهٔ خود و دیگران می‌گویند جهان را درک می‌کنند. بنابراین محیط‌های سیاسی و اجتماعی در روایت‌هایی مانند اینکه از کجا آمده‌ایم؟، چگونه به اینجا رسیده‌ایم؟ و به کجا خواهیم رفت ریشه دارد. مناقشه کنونی اوکراین نیز این‌گونه است که با گذشت بیش از یک سال از جنگ، دو طرف با روایت‌هایی اقدام‌های خود را تأیید و به پیش می‌برند. به این معنا گویی روسیه و اوکراین هر دو در تلاش هستند تا تاریخ، چرایی و چگونگی درگیری را از دیدگاه خود روایت کنند و بنویسند (Suny, 2022). براساس این فرض، در این نوشتار با هدف یافتن ابعاد روایی این بحران، برآمده از سخنان پوتین و زلنسکی به‌عنوان مهم‌ترین راویان این روایت، این پرسش مطرح می‌شود که چه عاملی ناگزیر و طولانی‌بودن بحران اوکراین را به وجود آورده است؟ روش استفاده‌شده برای به‌آزمون گذاشتن این پرسش، تحلیل محتوای کیفی جهت‌دار است. در این روش، آغاز پژوهش بر مبنای چارچوب مفهومی است که در قالب آن، متغیرها یا مفاهیم اصلی شناسایی می‌شوند. همچنین در این روش به اصطلاح رمزها از نظریه یا یافته‌های پژوهش به‌دست می‌آیند. قوت این روش، پشتیبانی از نظریه موجود و ایجاد فهم گسترده‌تر است (Iman and Noushadi, 2011: 25). براساس این روش داده‌های پژوهش با مراجعه به آرای رهبران روسیه و اوکراین (روایت‌های آنان از علت، شروع و چرایی ادامه بحران) و در راستای عناصر چارچوب نظری انتخاب، استخراج و تفسیر می‌شود. مدل پژوهش مبتنی بر این روش را می‌توان بدین صورت نشان داد؛

Source: Authors

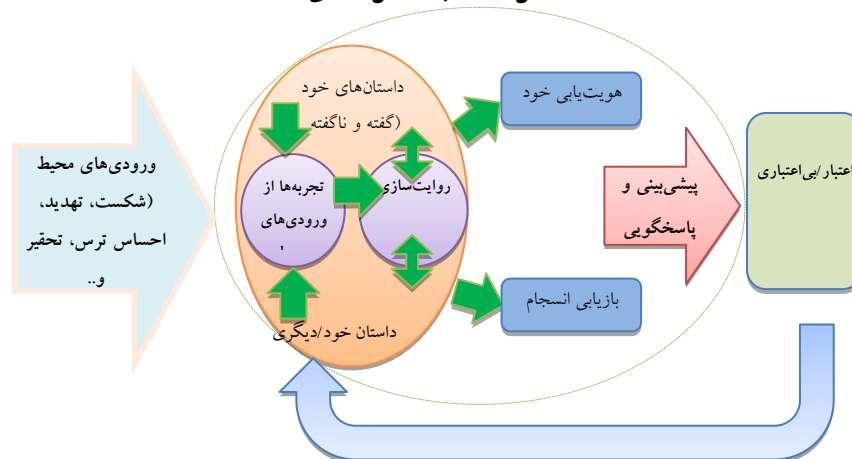
چشم‌انداز مفهومی: تحلیل روایی^۱

در ده سال گذشته، پژوهشگران روابط بین‌الملل به‌طور فزاینده‌ای تحلیل روایی را به‌عنوان یک‌عدسی برای درک توسعه، تحلیل و حل تعارض پذیرفته‌اند (Hagström and Gustafsson, 2019: 389). چرخش روایی در روابط بین‌الملل آخرین بخش از چرخش زبانی جاری در این حوزه است (He, 2022: 80). هیدن وایت^۲ از تاریخ‌نگاران این حوزه، میل انسان به رویدادهای واقعی را سبب تحمیل نظم روایی خود بر جهان می‌داند (Kuusisto, 2019: 4). روایت‌ها، سبب ساختن درک از خود (ما) و جهان فیزیکی می‌شوند. به این معنا روایت‌ها نیروهای اجتماعی قدرتمندی هستند که ضمن شکل دادن به هویت، کنش را محدود و هدایت می‌کنند (Federman, 2016: 155). روایت‌ها فقط کارکرد بازنمایی ندارند، بلکه با معناسازی، شیوه درک و عمل در جهان را نیز تغییر می‌دهند. ویژگی اصلی یک روایت این است که با مربوط کردن رویدادها، داستانی منسجم از ابتدا تا میان و پایان شکل می‌دهد (Franz, 2022: 761-762). این داستان ضمن اینکه باورها درباره هویت، جامعه، تعلق گروهی و روابط با دیگران را شکل می‌دهد، بسته به شیوه استفاده از آن، به تعمیق یا کاهش تعارض‌هایی که در طول زمان در میان گروه‌ها وجود دارد، کمک می‌کند.

در ارتباط با تعارض، روایت‌ها در چهار سطح نقش دارند: نخست اینکه شروع درگیری و روند توسعه آن را توجیه می‌کنند؛ دوم تصویر مثبتی از درون گروه ارائه می‌دهند؛ سوم اینکه از حریف مشروعیت‌زدایی کرده و سرانجام جامعه خود را قربانی حریف معرفی می‌کنند (Bar-Tal, 2007: 1436-1437). در این مسیر، عنصر اصلی روایت که به مشروعیت استفاده از زور علیه دیگری منجر می‌شود، ساخت دیگری به‌عنوان کسی است که نیت شیطانی دارد و این ساخت سبب می‌شود که راوی روایت، چاره‌ای جز کشتن دیگری نداشته باشد. نیت شیطانی به‌عنوان یک ساخت سه ویژگی دارد: ابتدا فرض می‌کند که دیگران می‌خواهند راوی یا گروه او را بکشند. دوم، فرض می‌کند که نیت بد یا شر مستقل از شرایط پایدار است. سوم، اینکه گفت‌وگو با دیگری صاحب نیت شیطانی امکان‌پذیر نیست (Myshlovska, 2022/A: 80). در مجموع می‌توان گفت روایت‌ها مولفه‌ای حیاتی از چگونگی تلاش دولت‌ها برای ایجاد و حفظ نفوذ در جهان هستند (Miskimmon, O'Loughlin and Roselle, 2018: 3). در چارچوب موارد بیان‌شده قالب تحلیل روایی را می‌توان به‌صورت شکل ۲ نشان داد.

1. Narrative Analysis
2. Hayden White

شکل ۲: قالب تحلیل روایی

Source: Ghaempanah and Khapova, 2020: 688

در توضیح شکل ۲ باید گفت که ورودی‌های محیط از سوی ساختار و دیگر کنشگران روی داستان‌های هویتی خود و دیگری تأثیر می‌گذارد. نوع این تأثیرگذاری سبب انباشت تجربه و حافظه جمعی جامعه می‌شود و زمینه روایت‌سازی متناسب با آن را فراهم می‌کند. این روایت‌ها با هدف انسجام و قوام‌دادن به خود مورد انتظار، کنش مناسب را شکل داده و نتیجه آن، اعتبار یا بی‌اعتباری و به معنای درست‌تر، پیروزی یا شکست روایت خود در مقابل دیگری است.

پیشینه پژوهش

الف) آثار واقع‌گرا محور تبیین بحران اوکراین

کلانتری و محمدی‌منفرد (۲۰۲۳) در مقاله «نتایج جنگ روسیه و اوکراین در شکل‌گیری نظم نوین جهانی» ضمن تأیید غرب‌گرایی اوکراین به‌عنوان علت این جنگ، با روش تحلیل محتوا ویژگی‌ها، سناریوها و هدف‌های این جنگ را بررسی کرده‌اند. نتایج مقاله نشان می‌دهد اگرچه روسیه برنده حادقلی جنگ بوده است، اما از دیدگاه جنگ روایت‌ها شکست خورده است و نتیجه اولیه جنگ نیز شکل‌گیری نظم چندقطبی خواهد بود. باقری و کاظمی (۲۰۲۳) در مقاله «امنیتی‌سازی دوباره روسیه توسط ناتو و کشورهای غربی براساس نظریه امنیت جمعی» معتقدند که پس از تحولات سال ۲۰۱۴ در اوکراین و پیوسته‌سازی کریمه به روسیه، ناتو روسیه را به‌عنوان منبع تهدید جدید شناسایی کرد، بنابراین جنگ جدید اوکراین به‌نوعی تلاش غرب برای اقدام جمعی علیه روسیه بوده است.

مرشایمر (۲۰۲۲) در مقاله «علل و پیامدهای جنگ اوکراین»، مسئول اصلی بحران اوکراین را ایالات متحده می‌داند که در سال ۲۰۰۸ تصمیم به واردکردن اوکراین به ناتو گرفت. او معتقد است اگر غرب ورود اوکراین برای گسترش ناتو را دنبال نمی‌کرد، بعید بود امروز شاهد این

جنگ باشیم و حتی کریمه می‌توانست همچنان بخشی از اوکراین باشد. دمیر (۲۰۲۲) در مقاله «جنگ ۲۰۲۲ روسیه و اوکراین: دلایل و پیامدها» معتقد است پیروی اوکراین از غرب و به‌ویژه تمایل آن برای پیوستن به ناتو، روسیه را خشمگین کرد. بنابراین در حالی که غرب در تشخیص اهمیت ژئوپلیتیکی اوکراین برای روسیه خطا کرد، این کشور به‌منظور بازگرداندن هژمونی خود در جغرافیای پیشین شوروی به اوکراین حمله کرد.

رابرتز (۲۰۲۲) در مقاله «یا حالا یا هرگز: ریشه‌های جنگ پیشگیرانه پوتین علیه اوکراین» علت توسل پوتین به جنگ را ترس او از تبدیل شدن اوکراین به یک همسایه تهدیدکننده قوی می‌داند. او استدلال می‌کند که پوتین آینده‌ای را متصور بوده است که در آن روسیه با یک اوکراین که تهدیدی وجودی خواهد بود روبه‌رو می‌شود و بنابراین قبل از قدرتمند شدن به آن حمله کرد. کولایی و صداقت (۲۰۱۷) در مقاله «بحران اوکراین و آیین نظامی روسیه» معتقدند تلاش اوکراین برای یکپارچه‌شدن در ساختارهای غربی، زمینه احساس تهدید روسیه و در نتیجه، به‌کارگرفتن رویکرد تهاجمی علیه این کشور از سوی نخبگان روسی را فراهم کرده است.

ب) آثار هویت‌محور تبیین بحران اوکراین

دنیتری (۲۰۲۳) در کتاب «روسیه و اوکراین: از جدایی متمدن تا جنگ نامتمدن» استدلال می‌کند که پس از سال ۱۹۹۱ تنها دو گزینه برای روسیه وجود داشت؛ اوکراین مستقل و دشمن یا اوکراین مستعمره و دست‌نشانده و در این میان، اگرچه در میان بحران سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۲۲ شباهت وجود داشت، ولی در بحران جدید، ادراک نادرست و ویژگی‌های شخصی پوتین نقش مهمی‌تر داشت. ویلسون (۲۰۲۳) در مقاله «اوکراین در جنگ: هویت‌محوری و ساخت اجتماعی» معتقد است که دو جنگ سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۲۲ سبب تسریع حرکت اوکراین به سوی تغییر هویت خود به‌عنوان هویتی مجزا از روسیه شد. این تغییر بیش از هر چیزی مخالفت با سیاست تهاجمی روسیه و اروپایی‌سازی اوکراین است.

شکوهی (۲۰۲۳) در مقاله «سوءبرداشت‌های پوتین و جنگ ۲۰۲۲ اوکراین» با تمرکز بر سوءبرداشت‌های پوتین در سه سطح داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی به این نتیجه رسیده است که ترکیب دو عامل غرور و ترس با سه سوءبرداشت پوتین از قدرت خود و دشمن، نیت‌های خصمانه دشمن و واکنش طرف‌های مقابل نقش مؤثری در تصمیم‌گیری پوتین برای جنگ با اوکراین داشته است. میری نام‌نیا و امید (۲۰۲۲) در مقاله «هویت فرهنگی و منازعه روسیه و اوکراین» با طرح پرسش از تأثیر هویت فرهنگی در تشدید تنازع دو کشور معتقدند اگرچه این منازعه بیشتر براساس گزاره‌های واقع‌گرایی تبیین شده است، اما سیاست‌های واکنشی دو طرف با تحقیرهای تاریخی برگرفته از هویت فرهنگی دور و نزدیک روسی و اوکراینی پیوند خورده است. موسائی و یزدانی (۲۰۲۱) در مقاله «نقش عوامل غیرمادی در الحاق شبه‌جزیره کریمه به روسیه» معتقدند تغییر در عوامل هنجاری و هویتی میان روسیه و اوکراین از یک‌سو و

اشتراک‌های فرهنگی، زبانی و قومی میان روسیه و شبه‌جزیره کریمه از سوی دیگر، مهم‌ترین دلایل گسترش بحران و سرانجام پیوسته‌سازی کریمه به روسیه بوده‌اند. بررسی ادبیات موجود نشان می‌دهد عواملی مانند تهدید ژئوپلیتیکی، موازنه قوا، تلاش برای ایجاد حوزه نفوذ، ویژگی‌های شخصیتی رهبران، عناصر هویتی و ایدئولوژیکی و گاهی ترکیبی از این عوامل، محور تبیین بحران اوکراین بوده‌اند. به این معنا کمتر اثری به اصطلاح با نشستن در خارج از میدان و فقط از نگاه رهبران روسیه و اوکراین این بحران را تحلیل کرده است. در این زمینه، نوآوری این نوشتار استفاده از چارچوب تحلیل روایی برای بررسی دلایل بحران و تقابل مشروعیت‌داشتن و مشروعیت‌نداشتن آن از دیدگاه رهبران دو کشور است. به بیانی، جدا از درست و غلط بودن روایت‌ها، رجوع به آرای رهبران و طرح موضوع از دیدگاه راویان داستان، شواهد محکم‌تر و درست‌تری برای تحلیل انگیزه‌های وقوع بحران خواهد بود که پژوهش مشابهی در این ارتباط وجود ندارد.

زمینه تاریخی تقابل روسیه و اوکراین

در دوره پس از شوروی، در حالی که اوکراین سیاست‌های تحکیم استقلال خود را دنبال می‌کرد، روسیه به دنبال کنترل جغرافیایی زمان شوروی بود که از آن با عنوان «خارج نزدیک»^۱ نام می‌برد. این هدف‌های سیاست خارجی که دو کشور دنبال می‌کردند، سبب ایجاد مشکل امنیتی در برابر یکدیگر و بروز بحران میان آن‌ها شد (Sankaya, 2017: 34). به این ترتیب ریشه تاریخی بحران اوکراین به پایان اتحاد شوروی در سال ۱۹۹۱ برمی‌گردد، اما چرخشگاه و شروع درگیری و تنازع در این بحران به ابتدای سال ۲۰۱۴ و پس از پیوسته‌سازی کریمه به روسیه برمی‌گردد. البته این پیوسته‌سازی اگرچه آغاز درگیری نظامی بود، در بُعد سیاسی اولین برخورد به دلیل تصمیم ویکتور یانوکوویچ^۲ علیه توافق‌نامه ارتباط اوکراین با اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۳ ایجاد شد. به این معنا تقابل جنبش‌های سیاسی به‌سود رویکرد ملی‌گرایانه در مخالفت با نفوذ روسیه، به دوره‌ای از اعتراض‌ها علیه دولت یانوکوویچ و سرانجام برکناری او از قدرت در سال ۲۰۱۴ منجر شد (Cenciarini, 2020: 2). در این میان شدت درگیری‌ها در میان دو گروه متمایل به غرب و روسیه در شبه‌جزیره کریمه بسیار بالا گرفت. همین مسأله، زمینه مداخله و پس از آن پیوسته‌سازی کریمه از سوی روسیه را به‌وجود آورد. در ۱۶ مارس ۲۰۱۴ یک همه‌پرسی در مورد پیوسته‌سازی کریمه برگزار شد که بیش از ۹۶ درصد به آن رأی مثبت دادند و در ۲۱ مارس نیز با مصوبه پارلمان روسیه و امضای پوتین، کریمه به‌صورت رسمی به خاک روسیه پیوسته شد. غیرقانونی بودن دولت جدید اوکراین، انتظار حمایت از روسیه از سوی روس تبارها، تظاهرات ضددولتی در مناطق شرقی و شکل‌گیری

1. Near Abroad

2. Viktor Yanukovich

روایت رهایی‌بخشی سرزمین مادری از اشغال در این مناطق، عناصر اصلی روایت روسی بود که براساس آن‌ها پیوسته‌سازی کریمه را مشروع برآورد می‌کرد (Myshlovska, 2022/B).

می‌توان گفت اگرچه اوکراین در دهه اول استقلال، با ایجاد تعادل بین غرب و روسیه در صلح باقی ماند، اما تمایل آن به غرب و به اصطلاح تلاش برای افتادن در دامان این قطب به موازات مخالفت رهبران این کشور با مفهوم دنیای روسی به معنای وحدت فرهنگی، سیاسی و اقتصادی با محوریت روسیه و در متن میهن تاریخی، زمینه احساس تهدید حاکمان روسیه و در نتیجه، تلاش آن‌ها برای غلبه بر این تهدید را فراهم کرد. تهدیدی که تنازع جنگی برای نابودی آن در سال ۲۰۱۴ شروع و پس از وقفه‌ای چندساله دوباره در سال ۲۰۲۲ برافروخته شد.

پوتین و زلنسکی راویان روایت روسی و اوکراینی

روایت‌ها بیشتر از سوی نخبگان حاکم برای تحریک جامعه و توسل به جنگ و خشونت علیه «دیگری تهدید» استفاده می‌شوند. در واقع علاوه بر بازسازی هویت‌هایی که تضاد را ممکن می‌کنند، شرط اصلی دیگر در تشدید درگیری، نقش نخبگانی است که این هویت‌ها و روایت‌ها را برای جنگ بسیج می‌کنند (Myshlovska, 2022/A: 79). بنابراین توضیح ساختار کلی انگاره‌های پوتین و زلنسکی به‌عنوان راویان داستان این دو کشور در درک کنش و روایت آن‌ها ضروری می‌کند.

الف) روایتگری ولادیمیر پوتین

مرشایم از تحلیلگرانی است که در تحلیل بحران اوکراین به رهبران و ایدئولوژی‌های آن‌ها نگاه می‌کند (McFaul, 2014: 168). برخی دیگر از تحلیلگران مانند هرد^۱، ایملمن^۲، اسپرلینگ^۳ نیز به همین شکل با تأکید بر روانشناسی پوتین، دلایل رفتار او را در باورها و ویژگی‌های شخصیتی وی جست‌وجو می‌کنند. نتایج پژوهش‌های روانشناسان سیاسی حاکی از این است که شاید ویژگی‌های خودشیفتگی و پرخاشگری پوتین او را به این نتیجه رسانده بود که به‌راحتی می‌تواند بخشی از اوکراین را به خاک خود پیوسته کند (Titherington, 2022: 3). در واقع ویژگی‌های روانشناختی ویژه پوتین سبب تغییر درک او از جهان غرب و اوکراین به‌عنوان دشمنی غیرقابل تغییر و در نتیجه، احساس خطر و به‌دنبال آن، رسیدن او به این نتیجه شد که بهترین پاسخ به این دشمن، رویکرد خصمانه است. به بیانی، پوتین وقتی به این باور رسید که ابزارهای مشارکتی و تعاملی

۱ از پژوهشگران حوزه روسیه و استاد مرکز اروپایی جورج سی مارشال. Graeme P. Herd.

۲ از کارشناسان حوزه روانشناسی سیاسی و استاد دانشگاه سنت جان. Aubrey Immanuel.

۳ از تحلیلگران حوزه روسیه و استاد دانشگاه کلارک. Valerie Sperling.

بی‌فایده است، برای رسیدن به هدف‌های خود و دفع تهدید، تنبیه را بهترین راهبرد تشخیص داد. تأیید این مدعا را می‌توان تفاوت سیاست خارجی دوره اول و دوم پوتین دانست، به این معنا که او در دوره اول رویکرد عمل‌گرایی براساس پذیرش وضع موجود، پرهیز از تقابل بی‌نتیجه و مسامحه در برابر گسترش ناتو تا آستانه تحمل را در دستور کار قرار داد (Nouri, 2009: 856).

اما تغییر باورها در دوره دوم، سبب تغییر روایت از سوی او شد. به این معنا که روسیه عصر دوم پوتین به دلیل تحقیر به موازات تهدید از سوی غرب به پیشتازی ناتو معتقد به گسترش روابط با پهنه گسترده اوراسیای مرکزی شد و بحران اوکراین را جدیدترین محل تلاقی رقابت ژئوپلیتیکی با غرب برای جبران این تحقیر، رفع تهدید و بازگشت اعتبار خود به عنوان ابرقدرت تشخیص داد، زیرا از زمان فروپاشی اتحاد شوروی سیاست‌مداران روس همواره ازدست‌دادن تسلط دائمی بر اوکراین و قرارگرفتن آن در مدار غرب را ضربه بزرگی به اعتبار بین‌المللی خود می‌دانستند. بنابراین ملی‌گرایی به عنوان غالب‌ترین لایه هویتی پوتین، نقش اصلی‌ترین عنصر روایتگری او را دارد. در این مفهوم، پوتین اوکراین جدید را ساخته‌شده روسیه و بخشی از سرزمین آن برآورد می‌کند و معتقد است او فقط درحال پس‌گرفتن سرزمین مادری است (Titherington, 2022: 1). خلاصه اینکه پوتین با نگاهی به تحولات پس از فروپاشی شوروی که پیرامون تحقیر روسی می‌چرخید، در قالب ملی‌گرایی و میهن‌پرستی، روایت بازگرداندن بزرگی روسیه را در دستور کار قرار داده است.

ب) روایتگری ولادیمیر زلنسکی

شباهت زلنسکی و پوتین فقط به تلفظ اسم آن‌ها و جایگاه سیاسی‌شان است. برخلاف پوتین که تجربه زیادی در سیاست بین‌الملل دارد، زلنسکی تازه‌واردی به عرصه سیاست جهانی، بدون هیچ تجربه و حتی ارتباطی با حوزه سیاست بود. او بیش از آنکه به دلیل فعالیت‌های سیاسی‌اش شناخته شود، به دلیل بازیگری‌اش در عرصه کمدی، به‌ویژه در یک مجموعه تلویزیونی که در آن نقش رئیس‌جمهور اوکراین را بازی می‌کرد شناخته شده بود. این بازی در سال ۲۰۱۹ به واقعیت پیوست و در حالی که بسیاری گمان می‌کردند نامزدشدن او شاید با هدف افزایش دنبال‌کنندگان شبکه‌های اجتماعی یا چیزی بیش از یک شیرین‌کاری کمدی نیست، اما سرانجام او به عنوان ششمین رئیس‌جمهور اوکراین به قدرت رسید. او در دوره تبلیغات انتخاباتی خود وعده حل درگیری با روسیه و سروسامان دادن به اوضاع داخلی را داد، اما با وجود گرفتن موضع عمل‌گرایانه در برابر روسیه، همچنان ویژگی سیاست خارجی او گرایش به غرب و تلاش برای تسریع یکپارچگی در اتحادیه اروپا و ناتو بود و این سبب تنش بیشتر با روسیه شد. وعده دیگر زلنسکی یعنی تأکید بر دیپلماسی اقتصادی، با وجود سفرهای خارجی متعدد و

دیدار با نمایندگان اقتصادی کشورهایی مانند انگلیس، ترکیه، کانادا و برخی کشورهای آسیایی نتایج ملموسی به همراه نداشت که علت آن بیشتر، مشکلات داخلی مانند سطح بالای فساد در این کشور بود (Zaniewicz, 2020: 2).

اما این کمترین دیروز و سیاستمدار امروز در طول بحران و درگیری با روسیه به مهم‌ترین منبع ترویج تصویر و چهره اوکراین تبدیل شد. برخی علت موفقیت زلنسکی در این فرایند را این می‌دانند که ارائه سیاسی او نقطه مقابل آن چیزی است که پوتین رئیس‌جمهور روسیه نشان می‌دهد. علاوه بر این، نشان دادن خود با لباس غیررسمی، حضور فراگیر در شبکه‌های اجتماعی، ارتباط مستمر با رسانه‌ها و مجلس‌های غربی، تحریک و برانگیختن احساسات، از مهم‌ترین عواملی است که زلنسکی برای ترویج داستان خود از آن‌ها استفاده می‌کند (Lee, 2022: 8). تلاش و احساس نیاز زلنسکی به گسترش و ترویج پادروایت‌های خود، بسیار بیشتر از پوتین بوده است. مدعای این تلاش‌ها غلبه بر بی‌میلی اولیه آمریکا و اروپا و متعهد ساختن آن‌ها به فرستادن تجهیزات و سلاح‌های پیشرفته‌تر به اوکراین است. زلنسکی در تقابل با روایت‌های روسی تلاش کرد با اتکا به تصویرسازی، به اشتراک گذاشتن اطلاعات و متقاعدسازی پادروایت‌های خود را غالب کند، اما مشکل این بود که روایت‌های او اگر نگویم فقط، اما بیشتر در غرب پذیرفته شدند و بخش بزرگی از دنیا با عنوان جامعه جهانی جنوب با پیشتازی آفریقا چندان رغبتی به این روایت‌ها نداشته‌اند.

تقابل و نزدیکی آرای منفی و ممتنع (در مجموع ۸۲ رأی) که بیشتر، کشورهای درحال توسعه بودند با آرای مثبت (۹۳ رأی)، برای لغو عضویت روسیه در شورای حقوق بشر سازمان ملل به دلیل حمله به اوکراین، گویای نفوذناشتن روایت‌های زلنسکی در این بخش از جهان بود. البته این امر نه نتیجه ضعف داستان زلنسکی بود و نه از سر عشق به روسیه، بلکه به تجربه پایدار این کشورها از امپریالیسم غرب مربوط می‌شد، به‌ویژه که پوتین جنگ اوکراین را تقابل میان خود و امپریالیست غرب تعریف و با اتکا بر «دیپلماسی حافظه»، خاطرات حمایت شوری از استقلال آفریقایی‌ها علیه استعمارگران را برجسته می‌کرد (McGlynn, 2023). در مجموع، اعتقاد بر این است که بحران اوکراین به اندازه درگیری مسلحانه به کنترل روایت نیز مربوط می‌شود و زلنسکی با الهام‌بخشی و امیدآفرینی در این مسیر، ابتکار عمل را به دست گرفته است (Farwell, 2022). در پایان می‌توان عناصر روایت پوتین و زلنسکی در برابر هم را چنین نشان داد:

جدول ۱: عناصر روایتگری پوتین و زلنسکی

مؤلفه‌ها	روایت پوتین	روایت زلنسکی
----------	-------------	--------------

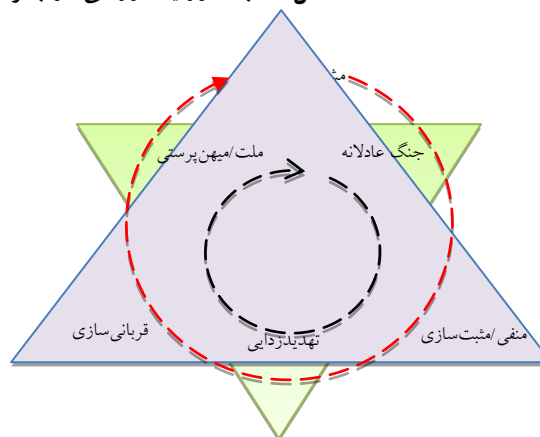
پیرنگ	ملت واحد روسی	اوکراین با هویت مستقل
اتکا	ترکیبی از عناصر ژئوپلیتیکی و هویتی	غلبه عناصر هویتی
پیشینه	پیوند با داستان خود	گره‌خورده با فراروایت غرب
تعریف	جنگ پیشگیرانه	حمله و تهاجم
ابزار	استفاده از تاریخ برای تهییج	استفاده از فضای رسانه‌ای برای ترویج
گستره پذیرش	کشورهای دوست و جهان سوم	جهان غرب و سازمان‌های بین‌المللی
شیوه ترویج	متمرکز، عمودی، در کنترل دولت	افقی و غیرمتمرکز

Source: Authors

پیرنگ روایت‌های روسی در حمله به اوکراین

روایت‌ها به هنگام احساس تهدید یا نارضایتی از وضع موجود ساختاری اخلاقی به‌عنوان توجیه برای عمل ایجاد می‌کنند. در مورد جنگ روسیه علیه اوکراین، سخنرانی پوتین قبل از شروع جنگ را می‌توان بیانیه روایت روسی درباره دلایل، انگیزه، شروع و حتی پایان بحران شناخت که ابعاد مختلف روایت‌های روسیه در آن نهفته است. براساس از سخنرانی‌ها و باورهای پوتین مهم‌ترین روایت‌های روسیه درباره دلایل جنگ اوکراین را می‌توان چنین نشان داد:

شکل ۳. ابعاد روایت روسی در بحران اوکراین

Source: Authors

الف) جنگ عادلانه بر پایه روایت مشروعیت‌زدایی

دال مرکزی گفتمان پوتین و روایت روسی در بحران اوکراین را می‌توان مشروعیت‌زدایی دانست. همان‌گونه که در بخش چارچوب نظری بیان شد یکی از کارویژه‌های روایت مشروعیت‌زدایی از دیگری و دشمن است. این مشروعیت‌زدایی ضمن اینکه روایت‌های دیگری متقابل را مردود می‌شمارد، توجیه بسیار قوی‌ای برای انجام هرکاری در مقابل آن

دیگری خواهد بود. در همین ارتباط سخنرانی ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه در ۲۱ فوریه ۲۰۲۲ بر یک مسئله اساسی یعنی مشروعیت‌نداشتن هویت و استقلال اوکراین متمرکز بود. این اصل بازتاب جهان‌بینی پوتین یعنی اعتقاد او به اتحاد عمیق و سرنوشت سیاسی مشترک روسیه و اوکراین است. نتیجه این دیدگاه این ادعای پوتین بود که هویت متفاوت اوکراینی نتیجه دستکاری خارجی بوده و امروزه غرب در استفاده از اوکراین به‌عنوان بخشی از طرح ضدروسی، پا جای پای رقیبان امپریالیستی روسیه گذاشته است (Mankoff, 2022: 1). پوتین در ارتباط با مشروعیت‌نداشتن هویت اوکراین و وابستگی آن به روسیه در مقاله‌اش چنین می‌نویسد: «روس‌ها و اوکراینی‌ها یک ملت و کل واحد هستند. این سخن ناشی از ملاحظات کوتاه‌مدت یا برانگیخته‌شدن شرایط سیاسی نیست، بلکه چیزی است که بارها گفته‌ام و به آن باور دارم. ... حاکمان اوکراین با انکار گذشته، تصمیم گرفتند استقلال کشور خود را توجیه کنند» (Putin, 2022/A: 1).

استفاده پوتین از اصطلاح «عملیات نظامی ویژه» روایت‌سازی دیگری از سوی او برای تعریف مشروعیت اقدام روسیه و مشروعیت‌نداشتن اوکراین بود. به این معنا پوتین معتقد بود این اقدام روسیه در چارچوب جنگ عادلانه و دفاع از خود بوده است. استدلال برژنسکی در مورد اهمیت اوکراین برای روسیه را شاید بتوان برجسته‌ترین و مرکزی‌ترین اصل جهان‌بینی پوتین در نپذیرفتن مشروعیت اوکراین دانست. او معتقد است روسیه اگر کنترل اوکراین را حفظ کند، حتی بدون کشورهای بالتیک می‌تواند همچنان به‌دنبال امپراتوری قاطع در اوراسیا باشد، در حالی که امپراتوری بدون اوکراین سرانجام به معنای روسیه‌ای بیشتر آسیایی و کمتر اروپایی خواهد بود (Brzezinski, 1997: 46 & 92).

هدف پوتین از روایت مشروعیت‌زدایی علاوه بر توجیه حمله به اوکراین، ارائه این تصویر است که روسیه به‌عنوان هویت و دولتی که در طول قرن‌ها همه اقوام فرهنگی، مذهبی و زبانی ساکن در جغرافیای آن در حاکمیتش بودند، امروز نیز تنها دولت مشروعی است که توانایی حاکمیت مقتدر بر آن‌ها را دارد. ابزار پوتین در فرایند این مشروعیت‌زدایی بهره‌گیری از استدلال‌های تاریخی و عاطفی بوده است. برای نمونه او همواره بر بی‌عدالتی تاریخی یکپارچه‌سازی کریمه و شرق اوکراین در این کشور تأکید و پیوسته‌سازی آن‌ها به‌عنوان بخشی از سرزمین‌های تاریخی روسیه را خواست جهان روس دانسته است (Myshlovska, 2022/A: 78).

ب) تهدیدزدایی بر پایه روایت مثبت یا منفی‌سازی

از راهبردهای غیریت‌سازانه میان هویت‌ها، برجسته‌سازی عناصر مربوط به خود و به حاشیه‌راندن معنای مربوط به دیگری طرف مقابل است. نتیجه پیروزی در این تقابل هژمونیک شدن داستان و روایت موردنظر خود خواهد بود. در این راهبرد روی نکته‌های مثبت هویت خود و نکته‌های منفی هویت رقیب تأکید می‌شود. سه اهمیت اساسی این راهبرد، تأسیس

مرزهای سیاسی، تثبیت این مرزها و سرانجام تثبیت هویت است (Howarth, 1988: 165). یکی از مهم‌ترین روایت‌های روسیه در تقابل با اوکراین استفاده از همین تاکتیک منفی و مثبت‌سازی است. در این مسیر پوتین در موضع‌گیری‌های خود همواره تلاش کرده است با کاربرد مفاهیم منفی، تصویر حاکمیت اوکراین را به‌عنوان یک رژیم غیرقانونی برجسته و به همین روش، روسیه و حاکمان آن را دارای چهره‌ای مثبت نشان دهد. برای نمونه، پوتین در آستانه یک سالگی بعد از حمله به اوکراین در یک سخنرانی اعلام کرد: «از سال ۲۰۱۴ به بعد، روس‌های اوکراین در میان محاصره رژیم کی‌یف امیدوار به کمک روسیه بودند و ما همه تلاش خود را برای حل این مشکل از راه‌های مسالمت‌آمیز به کار گرفتیم و صبورانه گفت‌وگوهایی را در مورد راه‌حل صلح‌آمیز برای این مناقشه ویرانگر انجام دادیم» (Putin, 2023). در فراز دیگری از این سخنرانی، او با اشاره به اتحاد اوکراین با غرب می‌گوید: «ایالات متحد و ناتو آشکارا هدفشان را تحمیل شکست راهبردی به روسیه عنوان می‌کنند» (Putin, 2023). هدف این نوع بازنمایی‌های پوتین این است که روسیه را راوی ظلمی نشان دهد که با به بن‌بست رسیدن تلاش‌های صلح‌آمیز، چاره‌ای جز دفاع در برابر تهدید نداشته است. در سخنانی دیگر، پوتین بر پایه تاکتیک مثبت یا منفی‌سازی در مورد ظرفیت پیوستن اوکراین به ناتو می‌گوید: «ما آشکارا درک می‌کنیم که در چنین سناریویی، درجه تهدید نظامی برای روسیه به‌شدت افزایش خواهد یافت. اگر اجداد ما این موضوع را می‌شنیدند، شاید آن را باور نمی‌کردند و ما هم نمی‌خواهیم آن را باور کنیم، اما واقعیت همین است» (Hopkins, 2022).

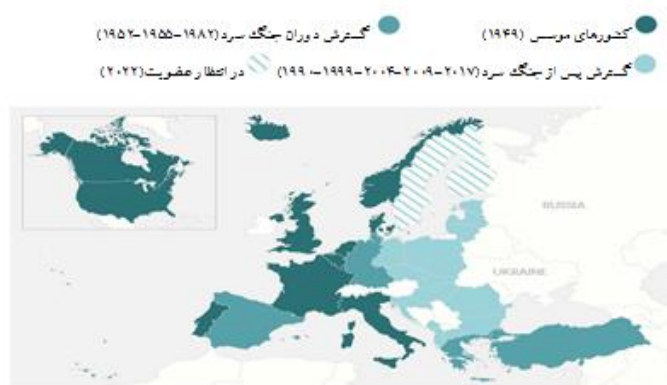
بدون اغراق، برجسته‌ترین منفی‌سازی چهره اوکراین از سوی پوتین را می‌توان تأکید او بر مفهوم «نازی‌زدایی» دانست. پوتین در سخنان خود هنگام اعلام جنگ اوکراین ده بار از مفهوم نازی‌ها برای نامیدن حکومت اوکراین در طول سخنرانی خود استفاده کرد. نتیجه این انگاره پوتین این است که «نونازی‌ها قدرت را در اوکراین به‌دست گرفته‌اند» (Putin, 2022/B). بنابراین برای مقابله با آنها می‌توان هر اقدامی انجام داد. پوتین با روایت منفی‌سازی اوکراین و مثبت‌سازی خود مرزهای خود و دیگری را ایجاد، آنها را تثبیت و برای قوام‌بخشیدن به هویت خود براساس این دو وجه وارد عمل شد.

پ) ملت یا میهن پرستی بر پایه روایت قربانی‌سازی

روایت قربانی‌سازی در روسیه دو وجه دارد: یک وجه آن مربوط به نگرش به دولت و کشور روسیه از سوی ساختار نظام بین‌الملل است. وجه دیگر آن، به روس تبارهای ساکن در اوکراین پیوند خورده است. در مورد وجه اول باید گفت با سقوط شوروی، روسیه از سوی کشورهای غربی به‌عنوان قدرتی شکست خورده و روبه‌افول برآورد شد. به بیانی، این کشور پیوسته در حاشیه بود و هرگز به‌عنوان قدرتی برابر در ساختارهای نظامی و سیاسی غرب پذیرفته نشد.

(Huseynov, 2017: 585). بنابراین تمایل به تثبیت جایگاه روسیه به عنوان قدرتی بزرگ، یکی از محرک‌های اصلی در سیاست‌گذاری پوتین بوده است که بیشتر براساس مفهوم جهان چندقطبی^۱ تدوین می‌شود. این تمایل در میان بسیاری از گروه‌های نخبه مشترک است و در میان مردم نیز حمایت گسترده‌ای دارد. بنیان این تفکر این است که ادعای به رسمیت شناختن بین‌المللی بزرگی روسیه باید با قدرت برتر نظامی پشتیبانی شود و قدرت متقاعدکننده این استدلال از این سوءظن فزاینده ناشی می‌شود که روسیه بسیاری از صلاحیت‌های دیگر برای رسیدن به وضعیت مطلوب را ندارد (Baev, 2022: 6). از سوی دیگر، در همین سطح نخبگان روسیه همواره تهدید گسترش ناتو را به سیاست‌مداران اوکراین گوشزد می‌کردند، بنابراین نخبگان روسی گسترش ناتو و تلاش اوکراین برای پیوستن به این سازمان را عامل مؤثری در بروز جنگ اوکراین می‌دانند، زیرا روسیه به دلیل گسترش تدریجی ناتو و تمایل پیوستن اوکراین در کنار انتظار فنلاند و سوئد برای پیوسته شدن به این سازمان در عمل خود را در محاصره محدودیت‌های ژئواستراتژیک می‌دید. نقشه ۱ روند گسترش ناتو را نشان می‌دهد.

نقشه ۱: روند گسترش ناتو از هنگام تأسیس

Source: Masters, 2022: 6

با توجه به این گسترش ناتو، پوتین جنگ با اوکراین را بخشی از مبارزه گسترده‌تر علیه قدرت‌های غربی معرفی کرد که به گفته او هدفشان نابودی روسیه است. در مورد وجه دوم روایت قربانی‌سازی، پوتین می‌گوید: «در حالی که روس‌ها در اوکراین انتخاب مسالمت‌آمیز خود را داشته‌اند به عنوان جدایی طلب و تروریست شناخته شدند. اوکراین آن‌ها را به پاک‌سازی قومی و استفاده از نیروی نظامی تهدید کرد. نفرت‌انگیزترین چیز این است که روس‌ها در اوکراین نه تنها مجبورند تبار و اجداد خود را انکار کنند، بلکه باید باور کنند که روسیه دشمن آن‌هاست. اغراق نیست اگر بگوییم مسیر همگون‌سازی اجباری و تشکیل یک دولت اوکراینی

1. Multi-Polar World

خالص قومی، از نظر پیامدهای آن با استفاده از سلاح‌های کشتار جمعی علیه ما قابل مقایسه است» (Putin, 2022/A: 14-15). پوتین در سخنرانی به مناسبت آغاز سال جدید مسیحی، بار دیگر روایت قربانی‌شدن روسیه را چنین بیان کرد: «هدف غرب با استفاده از کی‌یف ویران کردن روسیه است، اما ما هرگز اجازه چنین کاری را نخواهیم داد، زیرا دفاع از وطن وظیفه مقدس ما در برابر پیشینیان و فرزندانمان است» (Euronews, 2023). همراهی این دو وجه، اوکراین را از دیدگاه پوتین به یک تهدید وجودی تبدیل کرد که معتقد بود برای حفظ و بقای خود باید این تهدید را دفع کند.

پیرنگ پادروایت‌های اوکراینی در تقابل با روسیه

استعاره جالبی در مورد روایت‌های روسی و پادروایت‌های اوکراینی در مقابل آن وجود دارد که به زیبایی نشان‌دهنده تقابل ارزشی و هویتی آن‌ها براساس هسته‌های سخت و در نتیجه، تلاش برای پیروزی بر دیگری است. این استعاره در مقایسه بحران اوکراین با ارباب حلقه‌های^۱ تالکین^۲ چنین می‌گوید که «در ارباب حلقه‌ها بن‌بست مشابه زمانی رخ می‌دهد که فرستاده سائورون^۳، گندالف^۴ را در مقابل دروازه‌های موردور می‌بیند، اما هر دو خواستار پیروزی براساس شرایط خود هستند و بنابراین هیچ توافق صلحی نمی‌تواند بین آن‌ها صورت گیرد» (Zakharchenko, 2022). با این مقدمه، سخنرانی‌های زلنسکی نشان‌دهنده پیرنگی از پادروایت‌های او در مقابل روایت‌های روسیه است که این موارد را شامل می‌شود:

الف) تهاجم بر پایه معکوس‌سازی روایت جنگ عادلانه

مهم‌ترین و به بیان بهتر، همه تلاش زلنسکی در تقابل با روایت‌های پوتین بر محور معکوس‌سازی روایت جنگ عادلانه و عملیات نظامی ویژه استوار بوده است. از برجسته‌ترین این اقدام‌های زلنسکی سخنرانی او در دادگاه بین‌المللی لاهه^۵ است که در آن خواستار تشکیل دادگاهی ویژه مانند دادگاه نورنبرگ برای محاکمه پوتین شد. زلنسکی در این سخنرانی با بیان تجربه تاریخی اروپا در برابر تهاجم و تجاوز معتقد بود اجرای عدالت واقعی نیازمند تصمیم‌های جسورانه است تا کاستی‌های حقوق بین‌الملل اصلاح شود و امروز برای اصلاح این کاستی‌ها باید دادگاهی همانند نورنبرگ علیه پوتین برگزار شود (Zelensky, 2023/A). زلنسکی با تأکید و استفاده مکرر از واژه تهاجم و نه حتی جنگ در این سخنرانی و نیز درخواست تشکیل دادگاهی به سبک نورنبرگ تلاش می‌کرد بالاترین سطح تقابل با روایت روسیه در مشروع‌دانستن حمله به اوکراین را معکوس‌سازی کند. زلنسکی از شبکه‌های

1. Lord of the Rings
2. Tolkien's
3. Sauron's
4. Mordor
5. International Criminal Court

اجتماعی برای نشان دادن ابعاد چیزی که او آن را نه جنگ بلکه تهاجم می‌نامید در سطح بسیار بالایی استفاده می‌کرد. او برای موفقیت در این روند، خودش این شبکه‌ها را اداره می‌کند، به صورت مستقیم در برابر عموم ظاهر می‌شود و پیام‌ها را به صورت ویدئویی منتقل می‌کند. این روایتگری زلنسکی سبب حمایت و تعلیق فعالیت شرکت‌هایی مانند مک‌دونالد، استارباکس، دنتسو و کوکاکولا در روسیه شد. زلنسکی برای روایتگری این داستان خود، به این تاکتیک‌ها اکتفا نکرد و همسر خود، اولنا زلنسکا^۱ را به مصاحبه‌ها، نشست‌ها، سخنرانی‌ها و دیدار با چهره‌های سیاسی وارد کرد (Lee, 2022: 9).

یکی دیگر از تاکتیک‌های زلنسکی برای غلبه پادروایت تهاجم خود در مقابل روایت جنگ عادلانه پوتین که آن را بر مبنای تعریف اوکراین به عنوان بخشی از روسیه مطرح کرد، تأکید بر تمایز و استقلال هویتی اوکراینی‌ها از روس‌ها بود. برای نمونه، او در یک مصاحبه گفت: «ما در سرزمین خود هستیم. ... به کسی بدهکار نیستیم و از هیچ چیزی دست نخواهیم کشید». این نقل قول حاوی اصل اساسی روایت جدید اوکراین، یعنی استقلال و حاکمیت سیاسی آن است. این اصل از زمان حمله روسیه در شعار «درود بر اوکراین^۲» که پیشینه آن به اوایل قرن بیستم برمی‌گردد و شعاری ملی در برابر تهاجم است بسیار برجسته شد (Rubio, 2022: 24). در قالب فرض اهمیت حیاتی روایت‌ها و اینکه در اصل، جهان بدون روایت‌ها قابل تفسیر نیست، زلنسکی تلاش می‌کند با مفاهیمی مانند دولت شیطانی، تروریسم، برجسته‌سازی کشته‌شدگان غیرنظامی، جامعه جهانی را با پادروایت خود یعنی معکوس‌سازی اصطلاح جنگ پیشگیرانه پوتین به حمله و تهاجم همراه کند. پیروزی مهم زلنسکی در این راه راهبرد ارتباطی او با محوریت گفت‌وگوی مستقیم، نزدیک و احساسی، هم با جامعه داخلی اوکراین و هم با جامعه جهانی بود که نتیجه آن، حمایت نظامی و اقتصادی غرب و هم‌زمان تحریم اقتصادی روسیه بود. زلنسکی با معکوس‌سازی با ترسیم چهره اوکراین به عنوان قلب مقاومت جهان در مقابل تهاجم، توانست در رقابت با روایت پوتین بخش مهمی از افکار عمومی جهان، سازمان‌های بین‌المللی و قدرت‌های بزرگ را با پادروایت خود همراه کند.

ب) تهدیدزدایی بر پایه به حاشیه‌رانی روایت منفی‌سازی

زلنسکی در بیشتر سخنرانی‌های خود گفتمان و روایت تهدیدسازی از اوکراین را به شدت رد می‌کند. تاکتیک او برای رسیدن به این هدف به حاشیه‌بردن روایت منفی‌سازی پوتین از چهره اوکراین بوده است. برای نمونه، او در یکی از این سخنرانی‌های خود می‌گوید: «آن‌ها می‌گویند اوکراین تهدیدی برای روسیه است. در گذشته این‌گونه نبوده است، اکنون و در آینده نیز نخواهد بود. ... هدف ما صلح است و برای آن حاضریم در هر قالب و سکویی با روسیه گفت‌وگو کنیم. ...» (Al Jazeera, 2022). او در سخنان دیگری، ضمن رد تهدیدسازی برای

1. Olena Zelenska
2. Slava Ukraini

برجسته‌کردن تصویر مثبت اوکراین، به‌شدت بر دوستی با روسیه تأکید و به‌طور هم‌زمان روایت پوتین مبنی بر یکی بودن روسیه و اوکراین به‌عنوان یک کل واحد را رد می‌کند: «به شما می‌گویند ما از فرهنگ روسیه متنفریم؟ چگونه ممکن است کسی از فرهنگ متنفر باشد؟ هر فرهنگی؟ همسایه‌ها همیشه یکدیگر را از نظر فرهنگی غنی می‌کنند، اما این سبب یکی شدن آن‌ها نمی‌شود. ... ما متفاوت هستیم، اما این دلیلی برای دشمنی نیست» (Zelensky, 2022).

تاکتیک زلنسکی همچنین منعکس‌کنندهٔ دوگانگی تالکین بود که در آن خیر مطلق باید برای بقا با شر مطلق مبارزه می‌کرد. در جهت این ارائهٔ هم‌زمان تصویر مثبت از خود و منفی از روسیه منطبق بر همان داستان تالکین اصطلاح اورک‌ها^۱ در مقابل الف‌ها^۲ از سوی مدافعان اوکراینی مطرح شد. هدف این دوگانگی اورک و الف، ایجاد روایتی راهبردی بود، روایتی که حتی روس‌ها با راه‌اندازی کانالی تلگرامی به نام اورک خشمگین نشان دادند مشکل چندانی با پذیرش آن نداشتند (Zakharchenko, 2022). زلنسکی با این پادروایت تلاش می‌کرد، دال «تقابل تا پای جان با روسیه» به‌عنوان دیگری اوکراین را بر این کشور حاکم کند، امری که در آن موفق شد.

ب) تروماسازی بر پایهٔ غیریت‌سازی از روایت ملت و میهن‌پرستی

تروما در اصطلاح به تجربهٔ رویدادی فاجعه‌آمیز گفته می‌شود. تروما در خاطرهٔ جمعی باقی می‌ماند و تأثیرهای خود را به‌شکل‌های مختلفی حفظ می‌کند. روایت‌های تروماتیک سرشار از احساساتی مانند خشم، نفرت، ترس، عشق و غرور هستند (Moshirzadeh, 2023: 80 - 89). یکی از روایت‌های استفاده‌شدهٔ زلنسکی در تقابل با روایت پوتین، ایجاد احساس ترس در جامعهٔ غربی و برانگیختن انگیزه‌های غرور و عشق در میان اوکراینی‌ها بوده است. بدین معنا زلنسکی با یادآوری و تذکر گذشتهٔ تاریخی بر پایهٔ احساس ترس اروپا و غرب از شوروی تلاش کرده است روایت روسیه، مبنی بر ملت‌پرستی را زیر سؤال ببرد و واقعیت آن را تلاش برای بازگرداندن سلطه و حوزهٔ نفوذ روسیه بنامد. برای نمونه، زلنسکی در یک سخنرانی در پارلمان اروپا با نامیدن روسیه به‌عنوان ضداروپایی‌ترین، این کشور را متهم به تلاش برای نابودی شیوهٔ زندگی و ارزش‌های اروپایی می‌کند. اما اوج روایتگری او در تروماسازی، این سخن اوست که «روسیه می‌خواهد اروپا را به سیاه‌ترین دورهٔ تاریخ خود در دهه‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۴۰ بازگرداند» (Wax and Other, 2023).

نتیجهٔ این تروماتیک‌سازی همراه‌شدن اروپا با روایت زلنسکی در تأمین تجهیزات نظامی و یکسان‌انگاری ارزشی با اوکراین است. برای نمونه، رئیس پارلمان اروپا می‌گوید: «ما درک می‌کنیم شما نه تنها برای ارزش‌های خود، بلکه برای ارزش‌های ما هم می‌جنگید. ... اوکراین

1. Orcs
2. Elfs

اروپاست و آینده شما در اتحادیه اروپاست» (Metsola, 2023). رئیس‌جمهور اوکراین به‌خوبی به این نکته آگاه است که اتحادیه اروپا و ایالات متحد، روایت «حوزه نفوذ» روسیه را بخشی از طرح بازسازی امپراتوری شوروی می‌دانند (Mateo, 2018)، بنابراین با بیان روایت‌هایی از این نوع می‌کوشد ترومای تاریخی رهبران اروپایی را در قالب ایجاد احساس ترس از روسیه برانگیزد تا در مسیر تقابل با پوتین او را همراهی کنند. در بُعد دیگر، زلنسکی به‌شدت روی روایت‌های غرورسازی و عشق به میهن تمرکز کرده است. او در بیشتر سخنرانی‌های خود تلاش کرده است این وجه از داستان‌های هویتی در اوکراینی‌ها را زنده کند و به مقابله با روسیه تهییج کند. برای نمونه، او در یکی از سخنرانی‌های خود با دست‌گذاشتن بر احساسات اوکراینی‌ها می‌گوید: «وقتی به ما حمله شود صورت ما را خواهید دید نه پشت سرمان را ... اولین نقطه عطف جنگ، تغییرها در درک جهانیان از اوکراین بود که ارتش دوم دنیا را متوقف کرد. ... ما همه را شکست خواهیم داد، چون ما اوکراینی هستیم» (Zelensky, 2023/B). اینک زلنسکی چرا در کنار غرورسازی داخلی از پادروایت تروماسازی استفاده می‌کند علت را باید در گره‌خوردن روایت‌های اوکراین به‌عنوان یک کل با فراروایت‌های غرب در تقابل با روسیه دانست. همان‌طور که بیشتر اندیشمندان به‌شکلی اوکراین را قربانی غرب تعریف می‌کنند، در نتیجه، رئیس‌جمهور این کشور تلاش می‌کند با پیوند زدن روایت خود به حافظه تاریخی غرب جبهه جدیدی را علیه روسیه باز کند. پپه گارسیا، روزنامه‌نگار مکزیک هدف این روایت زلنسکی را به زیبایی این‌گونه توصیف می‌کند: «زلنسکی ابزارهای قدرت نرم و احساسات را در جهان غرب به خوبی شناسایی کرده و از آن‌ها برای واردکردن فشار و تحریم بر روسیه بهترین استفاده را می‌کند، زیرا بدون آن، او خیلی سریع شکست می‌خورد» (Rubio, 2022: 32). نتیجه این پادروایت حمایت لجستیکی، ارسال تجهیزات نظامی، مشاوره‌های تخصصی، کمک‌های مالی به اوکراین از سوی غرب و تحریم روسیه بوده است، بنابراین می‌توان گفت این پادروایت زلنسکی موفق‌ترین بُعد روایی داستان اوکراین در تقابل با روایت‌های پوتین بوده است.

نتیجه

در مورد بحران اوکراین می‌توان به داستان راویان آن مراجعه کرد تا علت و چگونگی آن به‌درستی فهمیده شود، زیرا نگاه از پنجره طرف‌های درگیر از مسیر روایت‌های آن‌ها بیش از هر چیزی می‌تواند گویای واقعیت باشد. بر همین اساس، در این نوشتار با اتکا بر انگاره‌ها و باورهای رهبران روسیه و اوکراین در قالب تحلیل روایی لایه‌های زیرین این پدیده را بررسی کردیم. علت اهمیت توجه به روایت‌ها در این بحران این است که امروزه اگرچه ارتش‌های قدرتمند می‌توانند پیروزی در جنگ را تضمین کنند، در عصر پسااطلاعات، احتمال دارد

بهترین روایت‌ها بتوانند به اندازه همان ارتش‌ها با خود پیروزی به همراه بیاورند. به بیانی، براساس این جمله معروف که «تاریخ را همیشه برندگان می‌نویسند»، پیروزی روایت هرکدام از دو طرف روسیه و اوکراین می‌تواند به دنبال خود پیروزی در جنگ را به دنبال داشته باشد. در این مسیر، پوتین به‌عنوان راوی اصلی روایت روسیه داستان خود را با بیرون‌کشیدن از دل تاریخ بر پایه سه عنصر مشروعیت‌نداشتن دولت اوکراین، تهدید ژئوپلیتیکی آن و قربانی بودن روس تبارها قرار داد که مجموع این سه، اوکراین را به‌عنوان دیگری دشمن روسیه بازنمایی کرد.

اما در سمت مقابل، زلنسکی به‌عنوان روایتگر اوکراینی‌ها سه روایت روسیه را با سه پادروایت تهاجم، تهدیدنبودن اوکراین و خطر بازگرداندن امپراتوری شوروی معکوس‌سازی کرد تا این‌گونه حمایت جامعه جهانی را جلب و روایت‌های روسیه را جعلی بنامد. می‌توان گفت روایت‌ها و پادروایت‌های روسیه و اوکراین به‌شکلی سروده شده است که هیچ جایی برای ایجاد درک متقابل و چشم‌انداز حل بحران در کوتاه‌مدت نمی‌گذارد و در این شرایط، احتمال دارد فقط یک فاجعه یا معجزه بتواند جنگ را پایان بخشد. به این ترتیب، تا زمانی که روایت‌های تقابلی دچار تغییر نشده است و روایت‌های کمتر متضاد جایگزین آن‌ها نشوند، حتی اگر بحران کنونی نیز در دوره‌ای فروکش کند، بازهم باید منتظر وقوع دوباره آن بود. ساختار روایت‌های دو طرف، نشان می‌دهد که داستان پوتین بر پایه عناصر مادی، هنجاری و هویتی است، اما غلبه و تحریک‌کننده روایت راهبردی همان عناصر مادی و ژئوپلیتیکی است و در برابر، پادروایت‌های اوکراین به‌دلیل اینکه از یک سو برآمده از تقابل با روایت‌های روسیه و از سویی با فراروایت غرب پیوند خورده است بیشتر بار هنجاری دارد.

References

- Al Jazeera (2022), "Russia-Ukraine Crisis: Zelenskyy's Address in Full", **Al Jazeera Centre for Studies**, Available at: <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/24/russia-ukraine-crisis-president-zelenskyy-speech-in-full>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Baev, Pavel (2022), "Russia's War in Ukraine Misleading Doctrine, Misguided Strategy", **Russic.Nei.Reports**, No. 40, pp. 1-25, Available at: https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/baev_russia_war_ukraine_2022.pdf, (Accessed on: 23/05/2023).
- Bagheri, Reza and Alireza Kazami (2023), "The Re-Securitization of Russia by Nato and Western Countries Based on the Theory of Collective Security", **Journal of Country Studies**, Vol. 1, No. 4, pp. 607-630, Available at: https://jcountst.ut.ac.ir/article_94136.html?lang=fa, (Accessed on: 23/09/2023), [in Persian].
- Bar-Tal, Daniel (2007), "Sociopsychological Foundations of Intractable Conflicts", **American Behavioral Scientist**, Vol. 50, No. 11, pp. 1430-1453, (doi:10.1177/0002764207302462).

- Brzezinski, Zbigniew (1997), **The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives**, Publisher: Basic Books.
- Cenciarini, Luca (2020), "The Origins of the Ukrainian Crisis", **Research Gate**, pp. 1-8, (doi:10.13140/RG.2.2.36305.97120).
- D'Anieri, Paul (2023), **Ukraine and Russia: From Civilized Divorce to Uncivil War**, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Demir, Sertif (2022), "The 2022 Russia-Ukraine War: Reasons and Impacts", **Mehmet Seyfettin Erol**, Vol. 6, No. 1, pp. 13-40, Available at: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2369182>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Euronews (2023), "Ukraine War: Zelenskyy and Putin Both Promise Victory in New Year Speeches", Available at: <https://www.euronews.com/2023/01/01/ukraine-war-zelenskyy-and-putin-both-promise-victory-in-new-year-speeches>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Farwell, James (2022), "How Zelensky Seized Control over the Narrative in Ukraine", **The Defense Post**, Available at: <https://www.thedefensepost.com/2022/08/11/zelensky-narrative-ukraine/>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Federman, Sarah (2016), "Narrative Approaches to Understanding and Responding to Conflict", **International Journal of Conflict Engagement and Resolution**, Vol. 4, No. 2, pp. 154-171, (doi:10.5553/IJ CER/221199652016004002002)
- Franz, Benedikt (2022), "Narrative Time and International Relations", **Journal of International Relations and Development**, Vol. 25, pp. 761-783, Available at: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41268-022-00261-3>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Ghaempanah, Babak and Svetlana N. Khapova (2020), "Identity Play and the Stories We Live by", **Journal of Organizational Change Management**, Vol. 33, No. 5, pp. 683-695, Available at: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JOCM-07-2019-0238/full/html>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Hagström, Linus and Karl Gustafsson (2019), "Narrative Power: How Storytelling Shapes East Asian International Politics", **Cambridge Review of International Affairs**, Vol. 32, No. 4, pp. 387-406, (doi:10.1080/09557571.2019.1623498).
- He, Gang (2022), "The Narrative Turn in the Study of International Relations", **Academic Journal of Humanities & Social Science**, Vol. 5, No. 6, pp. 77-8, Available at: <https://www.francis-press.com/uploads/papers/KwLDR694DEtWgrBZkzhNbtUmTiuJfwdVwGV160PC.pdf>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Hopkins, Valerie (2022), "Highlights from Putin's Address on Breakaway Regions in Ukraine", **The New York Times**, Available at: <https://www.nytimes.com/2022/02/21/world/europe/putin-speech-transcript.html>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Howarth, David (1998), "Discourse Theory", Translated Seyed Ali Asghar Soltani, **Political Science Quarterly**, Vol. 1, No. 2, pp. 156-183, Available at: http://psq.bou.ac.ir/article_7455.html, (Accessed on: 23/05/2023), [in Persian].

- Huseynov, Vasif (2017), "Revisiting the Ukraine Crisis: Realist Reflections on Causes and Consequences", **Centre for European Studies**, Vol. 9, No. 4, pp. 582-596, Available at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/198527/1/ceswp-v09-i4-p582-596.pdf>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Iman, Mohammad Taqi and Mahmoud Reza Noushadi (2011), "Qualitative Content Analysis", **Pazhuhesh**, Vol. 3. No. 2, pp. 15-44, Available at: <http://pajohesh.nashriyat.ir/node/62>, (Accessed on: 23/05/2023), [in Persian].
- Kalantari, Fathollah and Hassan Mohammadi Monfared (2023), "The Results of the War Between Russia and Ukraine in the Formation of the New World Order", **Journal of Strategic Defense Studies**, Vol. 21, No. 92, pp. 178-210, Available at: https://sds.sndu.ac.ir/article_2373.html, (Accessed on: 23/05/2023), [in Persian].
- Koolae, Elaheh and Mohammad Sedaghat (2017), "Ukraine Crisis and the Russian Military Doctrine", **Central Eurasia Studies**, Vol. 10, No. 1, pp. 205-220, Available at: https://jcep.ut.ac.ir/article_62908.html, (Accessed on: 23/05/2023), [in Persian].
- Kuusisto, Riikka (2019), **International Relations Narratives: Plotting World Politics (New International Relations)**, New York: Routledge.
- Lee, Seow Ting (2022), "A Battle for Foreign Perceptions: Ukraine's Country Image in the 2022", **Place Branding and Public Diplomacy**, pp. 1-14, (doi:10.1057/s41254-022-00284-0).
- Mankoff, Jeffrey (2022), "Russia's War in Ukraine: Identity, History, and Conflict", **Center for Strategic & International Studies**, pp. 1-12, Available at: <https://www.csis.org/analysis/russias-war-ukraine-identity-history-and-conflict>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Masters, Jonathan (2022), "Ukraine: Conflict at the Crossroads of Europe and Russia", **Council on Foreign Relations**, Available at: <https://www.cfr.org/background/ukraine-conflict-crossroads-europe-and-russia>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Mateo, Emma (2018), "The Ukraine Crisis: A Clash of Narratives?" **The University Consortium Conference**, Available at: <https://uc.web.ox.ac.uk/article/the-ukraine-crisis-a-clash-of-narratives>, (Accessed on: 23/05/2023).
- McFaul, Michael (2014), "Faulty Powers: Who Started the Ukraine Crisis?", **Foreign Affairs**, Vol. 93, No. 6, pp. 167-178, Available at: https://we.hse.ru/data/2018/01/21/1163351880/Faulty_powers.pdf, (Accessed on: 23/05/2023).
- McGlynn, Jade (2023), "Why Russia Markets Itself as an Anti-Colonial Power to Africans", **Foreign Policy**, Available at: <https://foreignpolicy.com/2023/02/08/russia-ukraine-colonialism-diplomacy-africa/> (Accessed on: 23/05/2023).
- Mearsheimer, John J. (2022), "The Causes and Consequences of the Ukraine War", **Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development**, No. 21, pp. 12-27, Available at: <https://www.cirsd.org/files/000/000/009/75/401141581c665840ebdf7c1304da4a9486211f99.pdf>, (Accessed on: 23/05/2023).

- Metsola, Roberta (2023), "President Zelensky Says Russia is a Grave Threat to the European Way of Life", **News European Parliament**, Available at: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230208IPR72901/president-zelensky-says-russia-is-a-grave-threat-to-the-european-way-of-life>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Mirinamniha, Milad and Ali Omid (2022), "Cultural Identity and Conflict Between Russia and Ukraine", **Central Asia and the Caucasus Journal**, Vol. 28, No. 119, pp. 125-152, Available at: http://ca.ipisjournals.ir/article_700772.html, (Accessed on: 23/05/2023), [in Persian].
- Miskimmon, Alistair, Ben O'Loughlin and Laura Roselle (2018), "Strategic Narrative: 21st Century Diplomatic Statecraft", **Revista Mexicana de Política Exterior**, Vol. 113, pp. 1-19, Available at: https://www.pureadmin.qub.ac.uk/ws/portalfiles/portal/156934902/Miskimmon_OLoughlin_Roselle_Strategic_Narrative_21st_Century_Statecraft_2018.pdf, (Accessed on: 23/05/2023).
- Moshirzadeh, Homeira (2023), "Traumatic Narratives Emotions and Foreign Policy: Theoretical Hypotheses on The Basis of Iranian Experiences Subject Areas: Research in Theoretical Politics", **Pizhūhish-i siyāsāt-i nazāri**, Vol. 17, No. 32, pp. 77-106, Available at: <https://political.ihss.ac.ir/fa/Article/40807>, (Accessed on: 23/05/2023). [in Persian].
- Mousaei Ali and Enayatollah Yazdani (2021), "The Role of Incorporeal Factors in the Annexation of the Crimea Peninsula to the Russian Federation", **Political and International Approaches**, Vol. 12, No. 66, pp. 153-180, Available at: https://pijaj.sbu.ac.ir/article_101503.html, (Accessed on: 23/05/2023), [in Persian].
- Myshlovska, Oksana (2022/A), "Conflict Dynamics as a Narrative Process", **Central European Journal of International and Security Studies**, Vol. 16, No. 3, pp. 76-107, (doi: 10.51870/GDIM2629).
- Myshlovska, Oksana (2022/B), "Understanding the Roots of the Russia-Ukraine War and the Misuse of History", **the Geneva Graduate Institute**, Available at: <https://www.graduateinstitute.ch/communications/news/understanding-roots-russia-ukraine-war-and-misuse-history>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Nouri, Alireza (2009), "The Developments of Anti-US Positions in the Russian Foreign Policy; the Putin's Foreign Policy", **Strategic Studies Quarterly**, Vol. 11, No. 42, pp. 853-876, Available at: https://www.quarterly.risstudies.org/article_1076.html, (Accessed on: 23/05/2023), [in Persian].
- Putin, Vladimir (2022/A), "on the Historical Unity of Russians and Ukrainians", **Legal Tools**, Available at: <https://www.legal-tools.org/doc/tt382m/pdf>, pp. 1-18, (Accessed on: 23/05/2023).
- Putin, Vladimir (2022/B), "Full Text: Putin's Declaration of War on Ukraine", **The Spectator**, Available at: <https://www.spectator.co.uk/article/full-text-putin-s-declaration-of-war-on-ukraine/>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Putin, Vladimir (2023), "Presidential Address to Federal Assembly", **Official Internet Resources of the President of Russia**, Available at:

- <http://www.en.kremlin.ru/events/president/transcripts/70565>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Roberts, Geoffrey (2022), "Now or Never: The Immediate Origins of Putin's Preventative War on Ukraine", **Journal of Military and Strategic Studies**, Vol. 22, No. 2, pp. 4-27, Available at: https://quarterly.risstudies.org/article_1076.html<https://jmss.org/article/view/76584/56335>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Rubio, Ángel (2022), **Zelensky's Discourse during the Russian Invasion of Ukraine: How the War of Narratives Influences Conflicts**, Final Dissertation, Faculty of Humanities and Social Sciences: Universidad Pontificia Comillas.
- Sarıkaya, Burak (2017), "Evaluation of The Ukrainian Crisis Within the Context of Regional Security Complex Theory", **Afro Eurasian Studies Journal**, Vol. 6, No. 1&2, pp. 33-53, Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/700186>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Shokoohi, Saeed (2023), "Putin's Misperceptions and the Russian Invasion of Ukraine in 2022", **Central Eurasia Studies**, Vol. 15, No. 2, pp. 265-288, Available at: https://jcep.ut.ac.ir/article_90941.html, (Accessed on: 23/05/2023), [in Persian].
- Suny, Ronald (2022), "The Ukraine Conflict is a War of Narratives", **The Conversation**, Available at: <https://theconversation.com/the-ukraine-conflict-is-a-war-of-narratives-and-putins-is-crumbling-192811>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Titherington, Katie (2022), "A Psychological Perspective on Putin's War with Ukraine", **E-International Relations**, pp. 1-3, (doi: [e-ir.info/pdf/99874](https://doi.org/10.1111/nana.12986)).
- Wax, Eddy and Other (2023), "Zelenskyy Seeks to Place Ukraine at Home in the EU", **Politico**, Available at: <https://www.politico.eu/article/volodymyr-zelenskyy-ukraine-home-eu/>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Wilson, Andrew (2023), "Ukraine at War: Baseline Identity and Social Construction", **Nations and Nationalism**, pp. 1-10, (doi: [org/10.1111/nana.12986](https://doi.org/10.1111/nana.12986)).
- Zakharchenko, Artem (2022), "The Clash of Strategic Narratives in the Russo-Ukrainian War", **Forum for Ukrainian Studies**, Available at: <https://ukrainian-studies.ca/2022/09/18/the-clash-of-strategic-narratives-in-the-russo-ukrainian-war/>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Zaniewicz, Maciej (2020), "Ukraine's Foreign Policy in President Zelensky's First Year", **PISM Bulletin**, No. 130, pp. 1-2, Available at: https://www.pism.pl/publications/Ukraines_Foreign_Policy_in_President_Zelenskys_First_Year, (Accessed on: 23/05/2023).
- Zelensky, Volodymyr (2022), "Top 55 Volodymyr Zelensky Quotes", **Gracious Quotes**, Available at: <https://graciousquotes.com/volodymyr-zelensky/>, (Accessed on: 23/05/2023).
- Zelensky, Volodymyr (2023/A), "Speech by Volodymyr Zelensky to Representatives of the Public, Political and Expert Circles of the Kingdom of the Netherlands and International Institutions Based in the Hague", **President of**

Ukraine Official Website, Available at: <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-volodimira-zelenskogo-pered-predstavnikami-gromadskos-82653>, (Accessed on: 23/05/2023).

Zelensky, Volodymyr (2023/B), "Address by President of Ukraine Volodymyr Zelensky February, The Year of Invincibility", **President of Ukraine Official Website**, Available at: <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-lyutij-81213>, (Accessed on: 23/05/2023).